
Ženíjní problematika obrany

K článku plk. Ing. Jaroslava Hýska, CSc., uveřejněnému
ve VR č. 9/1992

Dlouhá doba uplynula od zveřejnění a ještě delší od napsání tohoto článku. Výzvy jeho autora k diskusi na uvedené téma zůstaly dosud nevyslyšeny. Nabízí se otázka: „Je a nebo není z hlediska ženíjní problematiky obrany republiky co řešit?“ Věřím, že řada čtenářů, a nejen z řad ženíjního vojska, může dát kladnou odpověď bez dlouhého přemýšlení. Patřím k nim i já, a proto jsem se rozhodl svými názory a postřehy participovat při řešení dané problematiky.

Jednoznačným popudem k napsání článku byla situace při velitelském shromáždění hlavních funkcionářů na GŠ MO, konaném dne 27. 10. 1993. V rámci zaměstnání odborné části vyvstala, zcela jednoznačně, potřeba zabývat se problematikou ženíjního zabezpečení v širším kolektivu, s cílem prezentovat názory, problémy, společně hledat jejich řešení a přijmout optimální ujednocující koncepci.

I v případě, že selžou účinnější formy výměny názorů (například seminář apod.), není nic ztraceno, neboť právě stránky tohoto časopisu mohou (byť i jen dočasně) být vhodným zprostředkovatelem diskuse, navíc s možností vstupu daleko většího okruhu čtenářů, než jen účastníků „semináře“ či pracovní porad.

Jsem toho názoru, že právě článek pana plk. Ing. Hýska, CSc., „K ženijní problematice obrany“ je vhodným východiskem pro hledání a snad i nacházení řešení dané problematiky.

Pozorný čtenář jistě postřehl, že autor nepoužil frekventovaného pojmu ženijní zabezpečení a hned v úvodu článku vyjádřil svůj **názor na celý systém tzv. zabezpečení**. S jeho zdůvodněním souhlasím však pouze částečně. Nejsem totiž názoru (z hlediska sémantického), že činnost ženijního vojska úplně odporuje významu slova zabezpečení, zvláště v souvislosti s pojmenováním této činnosti jako „problematika“ (viz název článku). Souhlasím však s názorem praktické degradace pojmu zabezpečení v rovině záměny, inklinující k významu slova zabezpečovat. Důsledkem jsou zažitá extrémy v posunu „výhradní odpovědnosti“ na orgány ženijního vojska, například za: ženijní budování obrany, zabezpečení pohybu včetně násilného přechodu (překonávání) vodní překážky, nebo v poslední době využití objektů STO, SLO apod.

I přes dobrou vůli zaměnit pojem zabezpečení výrazem, který by lépe a stručně vyjádřil myšlenku autora, jsem výstižnější slovo nenašel.

Přimlouvám se však, aby při zpracování nových předpisů bylo se slovem „zabezpečení“ a jeho modifikacemi nakládáno s citem. Tam, kde hrozí nebezpečí nežádoucího pochopení, volit raději výrazy typu spolupůsobit, spoluzabezpečit, v součinnosti apod. Zvláště potřebné to bude ve fázi stanovení cílů jednotlivých ženijních činností (úkolu, opatření).

Jistě důležitým mezníkem pro ženijní vojsko bude zpracování a vydání nových předpisů ženijního zabezpečení na operačním a taktickém stupni. Jejich zpracování by měla předcházet podrobná analýza současného stavu ženijního zabezpečení a nová znění předpisů by měla maximálně respektovat směr vývoje operačního umění a taktiky.

Doporučuji proto **zaměnit dosud realizovanou metodu zpracování těchto materiálů podle stanovených termínů** pružnější a efektivnější **metodou podle cílů**. Pevné termíny nezohledňují současnou vnější realitu zpracování podkladových (výchozích) předpisů (Příprava a vedení operací, Polní řád). Přetrvávají problémy vnitřního rázu, týkající se vlastní problematiky ženijního zabezpečení (pojmová základna, hledání východisek s ohledem na novou koncepci AČR), čehož důkazem je i tato diskuse. Zpracovávat při neustále se měnící situaci něco (minimálně), „do šuplíku“, mrhat tak silami, určitě není důkazem změn stylu velení a řízení, o kterých se tolik hovoří. V souladu s realitou vnějších a vnitřních vlivů doporučuji zaměřit úsilí na:

- ▲ jednoznačné vymezení kompetencí (v rovině zadavatel, zpracovatel, oponent, garant apod.);
- ▲ stanovení vstupních podmínek (na základě optimalizace poměru účelnosti a času);

- ▲ přeměnu časového plánu na plán podle cílů, respektující průběh zpracování podkladových materiálů (zpracování připomínek, ověření, schválení apod.);
- ▲ prosazení zpracovaných připomínek v rámci verifikace uvedených předpisů (včetně jejich vzájemné sladění);
- ▲ ujednacení pojmového aparátu, který v současné podobě neodpovídá požadavkům velení a řízení ženijního zabezpečení;
- ▲ postupné a účelné rozpracování podkladových materiálů u těch činností, jevů, procesů ženijního zabezpečení, kde míra neurčitosti je minimální, respektive žádná, anebo bude na základě stavu rozpracovatelnosti normativních předpisů průběžně snižována (odstraněna);
- ▲ zajištění široké diskuse (včetně zástupců od vojsk), spojené s řešením problémů a s následným kompetentním závěrem;
- ▲ vytvoření personálních, časových a dalších podmínek, hodných významu zpracovávaných předpisů (včetně verifikace, oponentury a dokončení).

S ohledem na uvedené skutečnosti nepovažuji připravované vydání předpisů Žen 2-7 „Výbušné zátarasy“ za efektivní.

V duchu předmětného článku totiž vyvstává ještě jeden důležitý aspekt, který je příjemnějším námětem do diskuse. Jedná se o problematiku „polního opevňování“ (viz Žen 2-1), které podle dosavadní teorie zahrnuje:

- ochranné stavby;
- opevňovací zátarasy.

Příčemž uvedený předpis řeší jen problematiku zátarasů nevýbušných a o problematice výbušných zátarasů je pojednáno v samostatném předpise Žen 2-7.

Ze struktury ženijního zabezpečení v duchu dosud platného Vševojsk 2-2, ale i návrhu předpisů „Přípravy a vedení operací“ a „Polního řádu“ vyplývají (mimo jiné) dva na sobě nezávislé úkoly:

- budování ochranných staveb v prostorech, na čarách a v postaveních zaujímaných vojsky a na místech velení;
- zřizování a udržování ženijních zátarasů a provádění ničení.

Obecné rozdělení zátarasů na výbušné, nevýbušné apod. vyjadřuje zcela jasně příslušnost k určitému druhu. úkolu, na základě jednotného cíle - zabránit postupu vojsk protivníka. (Obecným cílem ochranných staveb je však poskytnutí ochrany před palbou protivníka). Skutečnost, že zřizování nevýbušných zátarasů má mnoho společného s budováním ochranných staveb z hlediska provádění, je kritériem druhodávým a nemělo by bránit důslednému rozlišování prezentovaných úkolů ženijního zabezpečení. Z uvedeného pak vyplývá potřeba jednoznačně přehodnotit přežitý pojem „polní opevňování“, s následným vymezením cílů a obsahu samostatných kategorií ochranné stavby a ženijní zátarasy. Současně je vhodné řešit jejich souvislostní vazby ve vztahu k ženijnímu budování obrany, ženijní úpravě terénu, k pořadí prací apod.

Plně souhlasím s potřebou přehodnocení budování souvislých obranných postavení tzv. zákopovým systémem. Je a bude potřebné rozpracovat teorii ženijního zabezpečení pozici a pohyblivé obrany. Přijaté zásady (po ověření) co nejdříve uvést do praxe vojsk.

Současné pojetí obrany v duchu platných předpisů představuje více méně zásady obrany pozici. S ohledem na kvantitativní změny AČR **bude vhodné nové pojetí pozici obrany řešit v rozpracování teorie budování prostorů obrany menších jednotek formou kruhové obrany.** Základním požadavkem ženíjných činností musí být dosažení vysokého stupně úpornosti, s cílem zastavit (odrazit) útok protivníka a udržet území.

Ženíjný zabezpečení pohyblivé obrany předpokládá realizaci úkolů předem zpravidla na širší frontě a do větší hloubky. Rozsah a způsob ženíjního budování musí naplnit znaky úporné obrany, ale současně i umožnit pružný manévry skrytého opuštění a organizovaný odchod do hloubky prostorů obrany. Velký rozsah ženíjního budování obrany je dán větší potřebou záložních, klamných prostorů a značnými požadavky na zatarasování, především manévrovým způsobem, a s využitím prostředků pro minování na dálku.

Jako značně náročné se jeví zabezpečení manévru (pohybu), propouštění vlastních vojsk zřízenými zátaras, následně uzavírání těchto zátarasů apod.

Plně souhlasím s myšlenkou soběstačnosti jednotek, útvarů, svazků pozemního vojska při plnění úkolů ženíjního zabezpečení. Přesto si neodpustím připomenout, že by bylo vhodné se konečně seriózně zabývat problematikou ženíjního zabezpečení u PVO, ale i letectva. Jsem toho názoru, že takové „překlápění“ jednotek mobilní PVO je z hlediska úspěšnosti obrany stejně významné, jako například akt zabezpečení pohybu ustupujících jednotek. Jistě nemalé problémy by způsobilo v rámci organizačních struktur například odstranění min ze vzletové dráhy, účinné maskování, zabezpečení klamné činnosti, budování záložních (klamných) prostorů apod. Proč bychom například nemohli při zpracování nových předpisů typu Vševojsk 2-2 zaměnit část „zabezpečení obrany mořského pobřeží a ostrovů“ právě problematikou řešící ženíjný zabezpečení u PVO a letectva? V každém případě je nutno se aktualizací značně zastaralých předpisů (ustanovení), týkajících se uvedených druhů vojsk zabývat komplexně, v patřičných souvislostech s ženíjným zabezpečením pozemního vojska.

V duchu výzev autora článku na přehodnocení zásad budování obrany, využití objektů SLO. STO, považuji za vhodné nastolit k přehodnocení i otázky týkající se zásad zatarasování. K řešení této problematiky, jakož i problematiky velení a řízení ženíjního vojska, se chci v nejbližší době vyjádřit samostatnými články.

Jako žádoucí se jeví přehodnotit i otázku aktivní klamné činnosti, která je dosud řešena výhradně na operačním stupni, což neodpovídá současným požadavkům taktiky. Je dokonce na zvážení, zda vůbec klamnou činnost řešit jako součást všestranného zabezpečení a nenahlížet na ni jako na trvalý požadavek a jeden z atributů soudobého boje.

Koncepce Armády ČR staví před ženíjní vojsko úkol cílevědomě a účelně zabezpečit součinnost s novými složkami systému zabezpečení vojsk, s „logistikou“. Je pochopitelné, že tento systém se bude ještě nějakou dobu utvářet, budovat, hledat sebe i ostatní. Bylo by proto krátkozraké neiniciovat vazby tak důležité, jako je například zabezpečení vojsk ženíjní municí, ženíjním materiálem, náhradními silami apod.

Vedle stanovení zásad ženíjního zabezpečení polních vojsk bude potřebné diferencovaně vymezit úkoly ženíjního zabezpečení vojskům územní obrany (ÚO).

Stanovit zásady jejich vzájemné součinnosti (péče a využití objektů STO, SLO, zabezpečení přechodů přes státní hranici apod.) Jistě užitečné bude řešit otázky realizace úkolů demonstrační činnosti, jakož i řešení problematiky, týkající se ženijního zabezpečení vojsk ÚO v podmínkách převažujícího způsobu poziciční obrany s možnou variantou přechodu na činnost odchodu bojem v návaznosti na činnost mechanizovaného vojska.

Jedním z mnoha úkolů vojsk ÚO bude zabezpečení obrany důležitých osad (měst), a proto bude vhodné tuto problematiku rozpracovat podrobněji než dosud.

Za kritickou považuji **oblast minování na dálku**, která ač plně zapadá do rámce vedení moderní obrany, není v podmínkách Armády ČR uskutečnitelná. Jsem toho názoru, že nestačí tuto záležitost odbýt větou v návrhu nových předpisů: „Při minování na dálku se využívá dělostřelectva a letectva.“

Jen těžko si lze představit, že by řešení tohoto problému iniciovali zástupci dělostřelectva či letectva.

Poslední připomínku chci věnovat možnosti přehodnocení struktury (názvů) stálých a nestálých prvků bojové a operační sestavy, s ohledem na novou koncepci výstavby AČR (ženijní záloha (mpr), pohyblivý odřad zatarasovací (POZ) u mb, operační význam POZ na operačním stupni apod.).

Nanejvýš účelné se jeví řešit problematiku ženijního zabezpečení obrany republiky v široké diskusi nejen příslušníků ženijního vojska, ale i čtenářů ostatních druhů vojsk, ať již mechanizovaného vojska, dělostřelectva, PVO, letectva a pod.

Je to pouze otázka času, ekonomických možností a lavina opatření, spuštěná koncepcí Armády ČR, může zavalit ženijní vojsko nepřipravené, a to by byla chyba. Stále je ještě čas diskutovat, tříbit názory, přijímat řešení, přizpůsobovat, ladit, ověřovat, optimalizovat a hlavně připravovat se na vše, co je a bude potřebné z hlediska dotvoření a přijetí zavazující koncepce ženijního zabezpečení.

Plk. Ing. Karel Pospíchal

Plukovník v zál. prof. Ing. Karel N o v o t n ý, CSc.

K VYSOKÉMU VOJENSKÉMU ŠKOLSTVÍ

Přestavba probíhající v naší armádě se promítá do všech oblastí její činnosti. Výjimkou nemůže být ani systém vojenského vzdělávání, zejména jeho vysokého vojenského školství jako určujícího stupně přípravy našeho velitelského sboru a tím také úroveň připravenosti armády k plnění úkolů obrany státu. Význam